

Suradnja učitelja razredne nastave i roditelja

Matasić, Marija

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:779589>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-27**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education -
Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE

Marija Matasić

SURADNJA UČITELJA RAZREDNE NASTAVE I RODITELJA

Diplomski rad

Zagreb, lipanj, 2022.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE

Marija Matasić

SURADNJA UČITELJA RAZREDNE NASTAVE I RODITELJA

Diplomski rad

Mentor rada:

doc. dr. sc. Maja Drvodelić

dr. sc. Monika Pažur

Zagreb, lipanj, 2022.

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	1
ABSTRACT.....	2
1. UVOD.....	3
2. KOMPETENCIJE UČITELJA ZA SURADNJU S RODITELJIMA.....	4
3. SURADNJA RODITELJA I UČITELJA.....	9
4. METODOLOGIJA.....	13
5. REZULTATI.....	17
5.1.REZULTATI INTERVJUA S UČITELJIMA.....	17
5.2.REZULTATI INTERVJUA S RODITELJIMA.....	27
6. DISKUSIJA.....	34
7. PREPORUKE UNAPREĐENJA SURADNJE UČITELJA I RODITELJA.....	36
8. LITERATURA.....	38
PRILOG 1.....	40
PRILOG 2.....	40
IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA.....	42

SAŽETAK

Suradnja učitelja i roditelja je proces čiji je cilj razvoj djeteta. Suradnja utječe na uspjeh učenika i poboljšava ponašanje učenika u školi. Ovim radom se istražuje suradnja učitelja i roditelja s ciljem davanja preporuka za unapređenje njezine kvalitete. U radu su prikazane kompetencije učitelja za suradnju s roditeljima, opisane su karakteristike suradnje učitelja i roditelja i opisana su prijašnja istraživanja provedena na ovu temu. Provedeno je istraživanje u kojem se željelo utvrditi na koji način surađuju učitelji i roditelji, utvrditi primjere dobre prakse i ključne prepreke suradnje učitelja i roditelja, te kompetencije potrebne učiteljima za suradnju s roditeljima. Intervjuirana su četiri učitelja i četiri roditelja četvrtih razreda osnovne škole. Rezultati pokazuju kako roditelji žele surađivati, ali kako nisu dovoljno uključeni u školske aktivnosti. Pokazalo se i kako je moguće ostvariti dobru suradnju učitelja i roditelja i premostiti prepreke koje se pojavljuju.

Ključne riječi: suradnja, učitelj, roditelj, dijete, kompetencija

ABSTRACT

Cooperation between teachers and parents is the process whose main aim is child's development. Such collaboration affects pupil's achievement and improve their behaviour in school. This paper explore this relation in order to give recommendations to enhance its quality. Certain inevitable competencies teachers must have when they work with parents are presented in this research as well as characteristics of such cooperation and previous reaserch on this topic. With this conducted research it was planned to determine the way teachers and parents cooperate, examples of good practice, key barriers that may occur and core competencies teachers must have for this kind of a teamwork. There were four theachers and four parents of the fourth graders who were interviewed. The results show that parents want to cooperate, but they are not included enough in school activities. It has also been shown that it is possibe to achieve good teacher-parent cooperation and bridge the obtacles that arise.

Key words: cooperation, a teacher, a parent, a child, a competence

1. UVOD

Obitelj i škola ključni su čimbenici optimalnog razvoja djece. U suvremenom svijetu, koji karakteriziraju promjene i ubrzan način života, obiteljima često nedostaje vremena koje bi kvalitetno provodili zajedno, te se zbog toga javljaju različiti izazovi pred roditeljima koji ponekad utječu i na djecu. U tom kontekstu, učiteljeva uloga, kao osobe koja djecu uči, ali i odgaja, postaje još značajnija. Zajedničkim radom učitelja i roditelja mogu se ostvariti pozitivne promjene u razvoju djeteta, ali i osobnom i profesionalnom razvoju učitelja. Suradnja učitelja i roditelja važan je dio učiteljevih obveza. Prilikom suradnje roditelja i škole teži se ka zajedničkoj viziji te se ulaganjem zajedničkog i obostranog truda, nastoje zadovoljiti interesi roditeljske i učiteljske strane.(Kolak, 2006). Suradnja roditelja i učitelja utječe pozitivno na napredak svakog djeteta (Kolak, 2006). Istraživanja o odnosima učitelja i roditelja važan su dio školske pedagogije. Uočeno je kako učitelji i roditelji žele više surađivati, ali nisu sigurni kako započeti tu suradnju. Škole ne ulažu dovoljno truda u uključivanje roditelja u odgojno-obrazovni proces (Kratochwill i Sheridan, 1992). Kolak (2006) ističe kako su roditelji svjesni važnosti suradnje sa školom, ali i nedovoljno zainteresirani za osobno uključivanje u suradnju. Tokić (2020) nakon provedenog istraživanja naglašava da roditelji žele surađivati s učiteljima, ali preferiraju da učitelj ima glavnu ulogu u ostvarivanju te suradnje. Đuranović, Klasić, Lapat (2013) zaključuju da se učitelji procjenjuju nedovoljno kompetentnima za suradnju s roditeljima. Ta saznanja upućuju na potrebu istraživanja u ovom području, otkrivanja kako surađuju učitelji i roditelji, koji su pozitivni primjeri suradnje, na koje prepreke nailaze, te koje kompetencije su potrebne učitelju za ostvarivanje kvalitetne suradnje.

2. KOMPETENCIJE UČITELJA ZA SURADNJU S RODITELJIMA

Učitelj u sustavu odgoja i obrazovanja ima značajnu ulogu. „Učitelj je stručnjak koji organizira odgojno-obrazovni proces i svojim općim obrazovanjem, poznavanjem pedagoške, didaktičke, metodičke i psihološke njegove osnove, u zajedničkom radu s učenicima, ostvaruje cilj i zadaće odgoja i obrazovanja“ (Strugar, 1993, prema Strugar, 1999, str. 403). Učitelj u suvremenoj školi nije više samo predavač kojeg učenici slušaju i reproduciraju, već je nositelj promjena (Zrilić, 2019). Suvremena škola ima zadatak da kompenzira sve nedostatke obiteljskog i društvenog života, a ne samo da obrazuje učenike, pa tako stavlja velik zadatak pred učitelje (Đuranović, Klasnić i Lapat, 2012). Učitelj je organizator učenikova rada, stvaratelj suradničkih i međuljudskih odnosa, istraživač, inovator, koordinator, programer i mentor (Strugar, 1999). Učitelj zna što se nastavom i radom postiže i kako se to postiže, te kako vrednovati učenički i vlastiti rad i ostvariti odgojne i obrazovne zadaće (Strugar, 1999). Prema Strugaru (1999) uloga suvremenog učitelja je suvremeni način poučavanja, istraživačka nastava, izvanučionička i terenska nastava, postići povećanje samostalnog rada učenika, jačati odgojnu funkciju škole, poučavati i osposobljavati učenike za življenje prema individualnim i kolektivnim pravima i odgovornostima, građanskom moralu, općim kulturnim vrijednostima, ljudskim pravima i pravima djece. Učiteljeva uloga je i osposobljavati učenike na slobodu moralnog rasuđivanja te slobodu mišljenja uvažavanjem različitosti (Strugar, 1999). Učitelj treba razvijati kod učenika samostalnost, inicijativnost, komunikativnost, poštenje, pravednost, samopouzdanje, poštovanje drugih i brigu o drugima, toleranciju i razumijevanje, miroljubivost, jednakovrijednost i solidarnost (Zrilić, 2019).

Učiteljev posao uključuje poslove poučavanja i učenja i poslove suradnje (Strugar, 1999). Prema Strugaru (1999) poslovi poučavanja i učenja sastoje se od ostvarivanja programa nastavnih predmeta, izvannastavnog rada, dodatnog rada, dopunskog rada i izborne nastave, a poslovi suradnje uključuju suradnju s roditeljima i suradnju s društvenim okruženjem. Na učiteljev rad utječu njegove osobne (ljudske) osobine i pedagoške (nastavne) osobine (Strugar, 1999). Osobne (ljudske) osobine učitelja omogućavaju stvaranje međuljudskih odnosa s učenicima i društvenim okruženjem, a pedagoške (nastavne) osobine su značajne za odgojno-obrazovni proces (Strugar, 1999). Odgojno-obrazovno djelovanje temelji se na interakciji, koja se uspostavlja komunikacijom, te je ostvarivanje uspješne komunikacije važan dio učiteljeve profesije (Strugar, 1999). Učiteljeve profesionalne uloge dovode do uočavanja kompetencija koje su potrebne učitelju kako bi kvalitetno izvršavao svoje obveze.

Pojam kompetencija vrlo je složen, te nije precizno određen (Đuranović, Klasić, Lapat, 2013). Masterpasqua (1991, prema Kostović-Vranješ i Ljubetić, 2008) određuje kompetenciju kao prilagodljive spoznajne, emocionalne, ponašajne i socijalne osobine upotpunjene skrivenim i jasno određenim vjerovanjima i očekivanjima jedne individue o pristupu tim sposobnostima te mogućnosti upotpunjavanja istih. Europski parlament i Vijeće Europske unije 2006. godine navode ključne kompetencije za cjeloživotno učenje i definiraju kompetencije kao kombinaciju znanja, vještina i stavova prilagođenih kontekstu. Ključne kompetencije opisane su kao one koje su potrebne svakom pojedincu za osobno potvrđivanje i razvoj, aktivan građanski život, društvenu integraciju i zapošljavanje (Đuranović, Klasić, Lapat, 2013). U projektu Tuning pojam kompetencija uključuje sljedeće elemente: znanje i razumijevanje (teorijsko znanje), znanje o tome kako djelovati (praktična primjena znanja), znanje o tome kako biti (vrijednosti, način opažanja i življenja s drugima u društvenom kontekstu). Kompetencije čine skup tih obilježja (uzimajući u obzir znanje i njegovu primjenu, stavove, vještine i odgovornosti) te razinu na kojoj ih pojedinac ima sposobnost upotrijebiti (Tuning, 2006, prema Vizek Vidović, 2009).

Pregledom literature uočene su ključne kompetencije učitelja za suradnju s roditeljima. Westergård (2013) navodi kako su za suradnju s roditeljima potrebne profesionalne i osobne kompetencije učitelja. Profesionalne kompetencije odnose se na učiteljeve vještine u identificiranju učenikovih potreba prilikom učenja, intervencije na temelju didaktičkih i pedagoških znanja, te na davanje uputa roditeljima. Osobnim kompetencijama smatra se stvaranje pozitivnog stava prema učenicima, strast za poučavanjem, te uspostavljanje pozitivnog odnosa s roditeljima (Westergård, 2013).

Važna kompetencija učitelja je pedagoška kompetencija. Osposobljenost za odgojno-obrazovni rad stečena pedagoškim obrazovanjem i usavršavanjem (Mijatović, 2000, prema Đuranović, Klasić, Lapat, 2013). Katz i McClellan (1999, prema Kostović-Vranješ i Ljubetić) ističu kako je pedagoški kompetentan učitelj onaj koji iskorištava poticaje iz okruženja i svoje osobne te postiže dobre razvojne rezultate. Takav učitelj doživljava sebe kao osobu koja ima kontrolu nad svojim pedagoškim djelovanjem, odnosima s učenicima i roditeljima te se dobro osjeća kao učitelj (Milanović i sur., 2000, prema Kostović-Vranješ i Ljubetić, 2008). Pedagoški kompetentan učitelj može pomoći pedagoški nekompetentnom roditelju. Pomažući roditelju, učitelj pomaže i učeniku, omogućava mu jednostavnije sazrijevanje, osamostaljivanje, razvijanje u zrelu osobu (Ljubetić i Zadro, 2009).

Uz pedagošku kompetenciju ističe se i socijalna kompetencija. U današnjem društvu u kojem se često javlja nasilje i netolerancija, važnu ulogu ima socijalna kompetencija učitelja. Učenici žive u teškim prilikama koje nisu povoljne za razvoj socijalnih kompetencija. Prema tome učitelj mora raditi na razvijanju socijalnih kompetencija učenika, on predstavlja model socijalnog ponašanja i djelovanja (Đuranović, Klasić, Lapat, 2013). Socijalna kompetencija razvija se kroz komunikaciju koja se odvija na relaciji učitelj-učenik, učenik-učitelj i učenik-učenik. Potrebno je svakodnevno raditi na usavršavanju komunikacijskih vještina, koje pridonose i razvoju socijalne kompetencije (Đuranović, Klasić, Lapat, 2013).

Učitelj za rad u školi mora imati i razvijenu komunikacijsku kompetenciju, koja služi kao poticaj razvoju komunikacijske kompetencije učenika. Komunikacijska kompetencija je opisana kao sposobnost prenošenja i tumačenja poruka i pregovaranja o značenju s drugim govornicima u različitim kontekstima (Gomez-Rodriguez, 2010, prema Višnjić Jevtić, Visković i sur., 2018, str. 124). „Uspješna komunikacija učenik – učitelj (verbalna i neverbalna) smanjuje pritisak na učenike i na taj način posredno utječe na njihov odnos prema školi, učitelju, vršnjacima, roditeljima, ali pridonosi i razvoju socijalnih kompetencija koje su osnova razvoju socijalnih odnosa u razredu“ (Zrilić, 2010, str. 232). Uz uspješnu komunikaciju s učenicima, učitelj uspješnu komunikaciju mora ostvariti i s roditeljima. „Reardon (1998) navodi sedam ključnih elemenata koji čine kvalitetu komunikacije: zastupljenost verbalnog i neverbalnog ponašanja; spontano, uvježbano i planirano ponašanje; razvojnost, a ne statičnost; izravna povratna veza, interakcija i suvislost ili koherentnost; odvijanje u skladu s nekim unutarnjim i vanjskim pravilima; aktivnost; uvjeravanje ili persuazija“ (Zrilić, 2010, str. 234). Uz ove elemente komunikacije Zrilić (2010) ističe i važnost komunikacijske slobode, omogućavanje učeniku i roditelju da iskažu svoja mišljenja i stavove bez straha i srama. Prihvaćajućim okruženjem u kojemu se ne kritizira, učitelj stvara ozračje komunikacijske neugroženosti, što pridonosi boljoj komunikaciji (Zrilić, 2010). Prilikom komunikacije važna je i tolerancija i socijalna osjetljivost učitelja prema učenicima i roditeljima, isto tako i unutarnja samokontrola (Zrilić, 2010). „Učitelji koji imaju istaknute sposobnosti samokontrole potiču vještine prepoznavanja i upravljanja emocijama svojih učenika, kao i vještine empatije i prosocijalnog ponašanja, što su nužne pretpostavke za ostvarivanje škole kao socijalne zajednice“ (Davies i Bryer, 2003, prema Zrilić 2010). Komunikacijsku kompetenciju čini i aktivno slušanje, prilikom kojeg nema procjenjivanja, koristi se empatija kako bi se razumjelo iskustvo, osjećaji i razmišljanja sugovornika. Aktivnim slušanjem pokazuje se zainteresiranost za ono što sugovornik govori, što doprinosi nastavku kvalitetne komunikacije (Zrilić, 2010). Kvalitetna

komunikacija s roditeljima poboljšava suradnički odnos i vodi prema partnerskom odnosu (Višnjić Jevtić i sur., 2018). Razvijanjem ovih kompetencija učitelji stvaraju preduvjet ostvarivanju kvalitetne suradnje s roditeljima.

Provodi se niz istraživanja kojima se ispituju odnosi između učitelja i roditelja. Jedno od tih istraživanja jest ono autora Lightfoot (1978, prema Kratochwill i Sheridan, 1992) koje govori o odnosima roditelja i učitelja, koji su opisani kao konkurentni i sukobljeni. Učitelji su izvijestili da se osjećaju nesigurno kako uključiti roditelje i vjeruju da je potrebno previše vremena za planiranje aktivnosti uključenja roditelja. Roditelji smatraju da je birokratizacija škola ta koja ih zadržava od uključivanja u školske aktivnosti (Becher, 1986, prema Kratochwill i Sheridan, 1992). Ostali potencijalni izvori problema uključuju sukobe vrijednosti, dvosmislenost uloga i nedostatak sustavnog uključivanja roditelja (Edge, Strenecky, McLoughlin i Edge, 1984, prema Kratochwill i Sheridan, 1992). Rezultati istraživanja pokazuju da bi roditelji željeli više sudjelovanja (Gallup i Elam, 1988, prema Kratochwill i Sheridan), međutim za to je potrebna veća struktura i smjernice u suradnji (Leitch & Tangri, 1988, prema Kratochwill i Sheridan, 1992). Stručnjaci su često nefleksibilni u pristupu i odnosu, što dovodi do ne preuzimanja odgovornosti i razvija se nepovjerenje roditelja (Nelson i sur., 2004, prema Fulgosi-Masnjak, Igrić, Lisak, 2013). Kolak (2006) je proveo istraživanje kojim je ispitivao stajališta roditelja učenika osnovne škole prema suradnji s učiteljima i školom. Istraživanje je pokazalo kako su stajališta roditelja prema suradnji pozitivna, ali postoji nesklad između odnosa roditelja prema suradnji sa školom i njihove uključenosti u realizaciju suradnje (Kolak, 2006). Ovu tvrdnju potvrđuje i istraživanje provedeno 2020. godine u Osijeku, čiji rezultati pokazuju kako su roditelji spremni na suradnju s učiteljima, ali nisu spremni pokrenuti suradnju. Roditelji očekuju poziv škole na suradnju i da će učitelji osmisлити načine suradnje. Istraživanje je pokazalo i da ne postoji statistički značajna razlika između dobi roditelja i stupnja njihova obrazovanja i uključenosti u školske aktivnosti, ali pokazalo se da roditelji s jednim djetetom više sudjeluju u aktivnostima škole od roditelja s više djece. Predlaže se uvođenje roditelja savjetnika koji bi pomagao roditeljima koji upisuju djecu u školu, ali mogao bi pomoći roditeljima i u načinima suradnje sa školom (Tokić, 2020). „Dobiveni rezultati mogu poslužiti kao podloga za stvaranje kurikula suradnje kojim bi se roditelji aktivno uključili u život škole“ (Tokić, 2020, str. 120). Jedna od glavnih prepreka uspostavljanju partnerstva između roditelja i škole može biti povezana s nedostatkom učiteljevih kompetencija za uključivanje roditelja u odgojno-obrazovni rad (Kratochwill i Sheridan, 1992).

Neka istraživanja specifično se bave utvrđivanjem kompetencija koje su potrebne učiteljima za kvalitetan rad s roditeljima. Veliki broj učitelja, a najviše početnika, smatra se nedovoljno pedagoški kompetentnima za rad s roditeljima. Istraživanje o profesionalnim kompetencijama učitelja početnika i studenata završnih godina učiteljskih studija u Hrvatskoj provedeno 2006. godine pokazuje da se učitelji i studenti procjenjuju dovoljno kompetentnima za planiranje, poznavanje nastavnih sadržaja i njihovo poučavanje, no nedovoljno kompetentnima za suradnju s roditeljima te za rad s djecom s teškoćama i problemima u ponašanju (Đuranović, Klasić i Lapat, 2013). Denesse, i sur. (2009, prema Westergård, 2013) ističu da studenti na učiteljskim fakultetskim programima imaju niske razine kompetentnosti i osjećaju se nedovoljno spremnima za komunikaciju i rad s roditeljima. Smit i sur. (2007, prema Westergård, 2013) zaključuju da su učiteljima, za suradnju s roditeljima, potrebna nova znanja, metode i vještine. Istraživanje provedeno u Norveškoj (2013) u kojem su intervjuirani učitelji i roditelji pokazalo je da su za suradnju s roditeljima najvažnije tri kompetencije: socijalna, komunikacijska i kontekstualna kompetencija. Socijalna kompetencija opisana je kao vještina učitelja da se ponaša prema roditeljima s ljubaznošću i da se roditelji u razgovoru s učiteljem osjećaju dobrodošli. Ovom kompetencijom stvara se preduvjet partnerskom odnosu s roditeljima. Komunikacijska kompetencija opisana je kao vještina učitelja da razgovara s roditeljima s poštovanjem, na pozitivan i otvoren način, gledajući roditelja kao ravnopravnog sudionika razgovora. Kontekstualna kompetencija podrazumijeva vještinu snalaženja učitelja u različitim situacijama prilikom rada s učenicima i roditeljima. Pojedini roditelji isticali su nedostatke socijalne, komunikacijske kompetencije i kompetencije koja uključuje rješavanje problema u ponašanju. Navode da se ne osjećaju dobrodošli, da ih se ne sluša i da učitelji ne prihvaćaju njihove kritike (Westergård, 2013). U Hrvatskoj nije provedeno istraživanje u kojem se istražuje koje su kompetencije potrebne učitelju za rad s roditeljima. Spomenuta istraživanja pokazuju potrebu za razvijanjem kompetencija učitelja koje su preduvjet uspješnoj suradnji s roditeljima i pokazuje se potreba za dodatnim istraživanjima u tom području.

3. SURADNJA RODITELJA I UČITELJA

Suradnja predstavlja sposobnost prilagođavanja nekome, oponašanja nekoga, te pristajanje na kompromise (Klaić, 1990). Suradnja nastaje kada svi ulažu trud u nalaženje rješenja. U takvim situacijama nema sukoba jer suradnja poništava sukob (Gossen, Anderson, 1996, prema Kolak, 2006). Kooperacija ili suradnja je kada sve strane u sukobu pokušavaju u potpunosti zadovoljiti interese svih (Miljević-Ridički, Maleš i Rijavec, 1999). Suradnja roditelja i škole predstavlja ulaganje zajedničkog i obostranog truda, da se u potpunosti pokušavaju zadovoljiti interesi roditeljske i učiteljske strane, te se teži zajedničkoj viziji (Kolak, 2006).

Promjenama u društvu i drugačijem pristupu prema djetetu dolazi do promjena i u suradnji s roditeljima. Tradicionalni pristup suradnji mijenja se i pokušava se dovesti roditelje i učitelje da budu ravnopravni partneri u odgoju (Rosić, 2005). Pojam suradnje s roditeljima mijenjao se prilikom traganja za uspješnijim oblicima rada s roditeljima. Danas, pojam suradnje podrazumijeva uključivanje roditelja u neposredni odgojno-obrazovni proces (Stričević, 1995). Suradnički odnos roditelja i učitelja je onaj u kojem su roditelji i učitelji jednaki, aktivni i odgovorni. Jedni prema drugima se odnose kao suradnici, dijele informacije, obveze i ciljeve vezane uz odgoj djeteta. Obje strane imaju aktivnu ulogu u odgoju i imaju svoja prava, ali i dužnosti (Rosić i Zloković, 2003).

Suradnja je obveza roditelja i učitelja, a služi dobrobiti djeteta. NAEYC (National Association for the Education of Young Children) ističe da roditelji imaju pravo i odgovornost sudjelovati u odlukama koje se odnose na brigu o njihovoj djeci i obrazovanju, te da roditelje treba ohrabrivati u promatranju i sudjelovanju¹. Uz roditelje, odgajatelji/učitelji su odgovorni za uspostavljanje i održavanje kontakata s obiteljima (Jones, Inglesi, 2000, prema Kolak, 2006). Konvencija UN-a o pravima djeteta (1989) naglašava pravo svakog djeteta da njegovi roditelji dobiju potporu društva u ispunjavanju roditeljskih zadaća.

Istraživanja pokazuju da suradnja roditelja i škole utječe na uspjeh učenika i poboljšava ponašanje učenika u školi (Mijatović, 1999). Irović (1994) ističe da je cilj suradnje roditelja i škole razvoj djeteta. Prema tome važni su pozitivni odnosi obitelji i škole, koji potiču razvoj učenika i njegovo napredovanje.

Učitelji i roditelji mogu surađivati individualnim i skupnim oblicima suradnje. Individualna suradnja je oblik suradnje u kojem učitelja razgovara s jednim ili oba roditelja jednog djeteta.

¹ www.naeyc.org, (14.5.)

Individualnim razgovorima učitelj najbolje upoznaje roditelje, njihove stavove, mišljenja i dobiva kompletnu sliku djeteta. Skupni oblik suradnje je oblik u kojem su prisutni svi roditelji jednog razreda ili čitave škole, takav oblik služi informiranju velikog broja roditelja (Rosić, 2005).

Suradnja roditelja i škole višedimenzionalan je proces, za koji treba znanje i vrijeme, a ostvaruje se u nekoliko etapa, međusobnim upoznavanjem učitelja i roditelja, razumijevanjem, izgradnjom povjerenja i spremnošću za dogovor (Maleš, 1992). Suradnja počinje od jednosmjerne komunikacije kojoj je ishodište u učitelju, a završava kod roditelja, do dvosmjerne komunikacije u kojemu su roditelji i učitelji u partnerskom odnosu (Maleš, 1996).

Prilikom oblikovanja programa partnerstva s roditeljima pedagoški djelatnici škole trebaju polaziti od sadržaja, metoda i oblika rada. (Jurčić, 2005, prema Jurčić, 2009). Joyce Epstein (1989, prema Rosić i Zloković, 2003) postavlja model suradnje s roditeljima, kojem je glavni cilj pomoći roditeljima da uspostave pozitivne odnose i prihvate pozitivnu roditeljsku ulogu. Autorica ističe razvijanje komunikacije s djetetovim roditeljima, volontiranje u nekim školskim aktivnostima, učenje unutar članova obitelji i međusobnu pomoć i komunikaciju s drugim roditeljima (Rosić i Zloković, 2003). Autorica Swap (1993, prema Opić, Bilić i Jurčić, 2015) u modelu partnerstva ističe važnost razvijanja dvosmjerne komunikacije, poticanje učenja kod kuće i u školi, osiguravanje uzajamne potpore i donošenje zajedničkih odluka. Uspjeh u suradnji ostvarit će se ukoliko škola i obitelj međusobno jačaju autoritete, roditelji moraju podupirati autoritet učitelja, a učitelji autoritet roditelja (Rosić i Zloković, 2003).

Roditelj treba biti dobro informiran o radu škole i mora pomagati, surađivati i sudjelovati u ostvarivanju njenih zadaća. Rad s roditeljima sastavni je dio školskih programa i roditelji su uključeni u školski odbor. Roditelji imaju mogućnost donositi odluke o odgoju i obrazovanju vlastitog djeteta. Roditelj ne smije biti pasivan i stavljen u drugi plan u donošenju odluka, već prihvaćen kao partner, koji je suodgovoran u donošenju odluka (Rosić, 2005). Program suradnje treba ostvariti podizanje roditeljeve boje slike o sebi, postizanje samokontrole, razvijanje roditeljskih vještina i znanja o potrebama djeteta, postizanje vještina interpersonalnih odnosa i postizanje promjena negativnih odnosa roditelja prema djetetu (Rosić i Zloković, 2003).

Kako bi učitelji postigli bolju suradnju sa roditeljima važno je uspostavljanje povjerenja, pokazivanje roditelju da mu se želi i može pomoći. Potrebno je pokazivati empatiju, biti otvoren za razgovor i cijeniti mišljenje roditelja. Rad s roditeljima je vrlo složen i zahtjeva od učitelja da bude taktičan, uporan, human, odvažan (Rosić, 2005). Becher (2003, prema Kolak, 2006)

navodi kako je suradničke odnose moguće ostvariti ukoliko se usklade ciljevi, svrha i aktivnosti suradnje, važno je realno procijeniti mogućnosti učitelja, uočiti razliku u roditeljskim sposobnostima, odgovoriti na roditeljske potrebe fleksibilnim i kreativnim programima, razgovarati o očekivanjima, ulogama i odgovornostima, uključivati roditelje u donošenje odluka, objašnjavati im odluke kako bismo ih potaknuli da racionalno reagiraju na njih, očekivati probleme u suradnji, ali i pronalaziti načine za njihovo rješavanje. Za suradničke odnose su potrebni vrijeme, trud i energija i ne treba očekivati maksimalnu suradnju, već optimalnu (Becher, 2003, prema Kolak, 2006). Uspostaviti partnerske odnose neće biti moguće ukoliko učitelji ne prošire svoje shvaćanje stručnosti, trebali bi prihvaćati mišljenja roditelja, uočavati probleme s njihove točke gledanja i poštivati njihove odgojne postupke (Maleš, 1996, prema Rosić i Zloković, 2003). Učitelj treba uzimati u obzir ideje roditelja i prihvatiti da i nestručne osobe, kao što su roditelji, mogu davati konstruktivne prijedloge (Maleš, 1996, prema Rosić i Zloković, 2003). Važno je razlikovati ulogu učitelja i roditelja i ne profesionalizirati roditelja niti omalovažavati profesionalne vještine učitelja. Njihova znanja i vještine međusobno se nadopunjuju (Rosić, 2005).

Suradnja roditelja i škole, osim što ovisi o učiteljima i roditeljima, ovisi i o sredini u kojoj se škola nalazi. Prednosti seoskih škola su u tome da su škola i zajednica više povezane nego u gradskim sredinama, stanovnici ruralnih zajednica više su uključeni u zajednicu, roditeljsko sudjelovanje je veće nego u gradu i članovi ruralne zajednice daju svoj doprinos u kurikularnim aktivnostima škole (Hornby i Witte, 2010, prema Miljević-Riđički, Pahić i Vizek Vidović, 2011). U gradskim sredinama roditelji navode kako često nemaju dovoljno vremena zbog pre zaposlenosti i zbog toga ne ostvaruju kvalitetnu suradnju. U istraživanju u kojem se ispitalo jesu li roditelji u Hrvatskoj usmjereni na tradicionalni ili partnerski odnos sa školom, te razlike u suradnji sa školom između roditelja urbanih i ruralnih sredina, pokazalo se da roditelji na svoju ulogu u školovanju djeteta gledaju iz aspekta tradicionalnog sustava te smatraju kako bi kvaliteta nastave trebala biti isključivo odgovornost škole, a odgoj djeteta vide kao zajedničku odgovornost, što otvara put razvoju partnerskog odnosa škole i roditelja (Miljević-Riđički, Pahić i Vizek Vidović, 2011).

Istraživanja su pokazala da kvalitetna suradnja pomaže i roditeljima i učiteljima. Roditelj, koji sudjeluje u školskim aktivnostima, će bolje razumjeti ulogu učitelja u odgoju i obrazovanju djeteta, manje će optuživati učitelja, dijeliti će s učiteljem odgovornost u postignuću i ponašanju djeteta, bolje će razumjeti djetetove mogućnosti, i biti će zadovoljniji ulogom roditeljstva (Jones i Ignelzi, 2000, prema Jurčić, 2009). Aktivno uključivanje roditelja u život i rad škole

omogućuje bolji uvid roditelja u ulogu škole u razvoju djeteta, unapređivanje roditeljskih odgojnih kompetencija i bolji uvid u ideje u pronalaženju učinkovitih rješenja u pogledu odgojnih postupaka (Jurčić, 2005, prema Jurčić, 2009). Becher (1986, prema Kratochwill i Sheridan, 1992) zaključuje da roditelji koji surađuju s učiteljima razvijaju pozitivnije stavove o školi i školskom osoblju, pokreću veću podršku i uključenost zajednice, razvijaju pozitivnije stavove o sebi, izvješćuju o poboljšanju odnosa roditelja i djeteta, izvješćuju o povećanom broju kontakata sa školom i razvijaju učinkovitije vještine u odgoju. „Kada su roditelji aktivni i uključeni u obrazovanje djeteta, ne samo da to pozitivno utječe na dijete i njegova školska postignuća, već to unosi pozitivne promjene i rast u cjelokupnome njegovom okruženju“ (Sušan Gregorović, 2018). Istraživanje (Rosić, 1997.) u kojem su ispitivani učitelji i roditelji, pokazalo je učinkovitost suradnje roditelja i škole. Takva suradnja pomogla je učiteljima i roditeljima da se pravilnije postave prema učenicima i učinkovitije djeluju na razvoj i osamostaljivanje. U školama u kojim je suradnja bila uspješnija, učitelji ističu da imaju podršku roditelja i da zajednički rješavaju probleme i podižu kvalitetu rada škole (Rosić, 2005). Suradnjom s roditeljima učitelji postaju vještiji u svojim nastavnim i profesionalnim aktivnostima, te posvećuju više vremena učenicima i unapređuju poučavanje (Hansen, 1986, prema Kratochwill i Sheridan, 1992).

4. METODOLOGIJA

Istraživački problem

Istraživanja o odnosima učitelja i roditelja važan su dio školske pedagogije. Obitelj i škola najodgovorniji su za razvitak svakog djeteta. Suradnja roditelja i učitelja utječe pozitivno na napredak svakog djeteta (Kolak, 2006). Učitelji i roditelji žele više surađivati, ali nisu sigurni kako započeti tu suradnju. Škole ne ulažu dovoljno truda u uključivanje roditelja u obrazovni proces (Kratochwill i Sheridan, 1992). Kolak (2006) ističe kako su roditelji svjesni važnosti suradnje sa školom, ali i nedovoljno zainteresirani za osobno uključivanje u suradnju. Tokić (2020) nakon provedenog istraživanja naglašava da roditelji žele surađivati s učiteljima, ali preferiraju da učitelj ima glavnu ulogu u ostvarivanju suradnje. Đuranović, Klasić, Lapat (2013) zaključuju da se učitelji procjenjuju nedovoljno kompetentnima za suradnju s roditeljima. Ta saznanja upućuju na potrebu istraživanja u ovom području, otkrivanja kako surađuju učitelji i roditelji, koji su pozitivni primjeri suradnje, na koje prepreke nailaze, te koje kompetencije su potrebne učitelju za ostvarivanje kvalitetne suradnje.

Svrha i ciljevi istraživanja, opća i specifična istraživačka pitanja, operacionalne definicije

Svrha ovog istraživanja je opisati načine suradnje, primjere dobre prakse, ključne prepreke, te kompetencije potrebne učiteljima za suradnju s roditeljima u hrvatskim školama.

Ciljevi istraživanja su utvrditi na koji način surađuju učitelji i roditelji u osnovnim školama, utvrditi primjere dobre prakse i ključne prepreke suradnje učitelja i roditelja, te kompetencije potrebne učiteljima za suradnju s roditeljima.

Opća istraživačka pitanja

Kako surađuju učitelji s roditeljima?

Koji su primjeri dobre prakse u suradnji učitelja i roditelja?

Koje su ključne prepreke u suradnji učitelja i roditelja?

Koje učiteljeve kompetencije prepoznaju učitelji i roditelji kao važne za njihovu kvalitetnu suradnju?

Specifična istraživačka pitanja

Koje su najčešće teme oko kojih učitelji i roditelji ostvaruju suradnju?

Koje načine suradnje ostvaruju roditelji i učitelji oko relevantnih pitanja?

Kako se suradnja učitelja i roditelja mijenjala kroz četiri godine?

S kojim elementima dosadašnje suradnje su učitelji i roditelji zadovoljni?

Koje probleme u suradnji prepoznaju učitelji, a koje roditelji?

Što oni navode kao razloge za prepoznate probleme?

Postoji li razumijevanje specifičnosti potreba i interesa učitelja od strane roditelja; te roditelja od strane učitelja?

Smatraju li se učitelji dovoljno kompetentnima za rad s roditeljima?

Imaju li učitelji, po mišljenju roditelja, potrebne kompetencije za suradnju?

Na koji način se može unaprijediti suradnja između učitelja i roditelja?

Operacionalizacija konstrukata

Suradnja predstavlja sposobnost prilagođavanja nekome, oponašanja nekoga, te pristajanje na kompromise (Klaić, 1990, prema Kolak, 2006). Suradnja nastaje kada svi ulažu trud u nalaženje rješenja. U takvim situacijama nema sukoba jer suradnja poništava sukob (Gossen, Anderson, 1996, prema Kolak, 2006). Kooperacija ili suradnja je kada sve strane u sukobu pokušavaju u potpunosti zadovoljiti interese svih (Miljević-Riđički, Maleš, Rijavec, 1999, prema Kolak, 2006).

Opis pristupa istraživanja i metoda prikupljanja podataka, terenskog postupanja, opis populacije i planiranog uzorka

Istraživanje je provedeno u obliku polustrukturiranih intervjua s 4 učiteljice četvrtih razreda osnovne škole i 4 roditelja čija su djeca učenici četvrtih razreda².

Instrumenti

Za provedbu istraživanja korištena su dva instrumenta, protokol za intervju s učiteljem i protokol za intervju s roditeljem (Tablica 1).

TABLICA 1 INSTRUMENTI

Metoda	Instrument	Teme	Što/tko
--------	------------	------	---------

² Svi pohađaju istu osnovnu školu.

Polustrukturirani individualni intervju	Protokol za intervju s učiteljem	Način suradnje s roditeljima Načini uključivanja roditelja u školske aktivnosti Pozitivni primjeri suradnje učitelja i roditelja Negativi primjeri suradnje učitelja i roditelja Prepreke suradnje učitelja i roditelja Kompetencije učitelja za suradnju s roditeljima	Učitelj razredne nastave 4. razreda
Polustrukturirani individualni intervju	Protokol za intervju s roditeljem	Način suradnje s učiteljima Načini uključivanja roditelja u školske aktivnosti Pozitivni primjeri suradnje učitelja i roditelja Negativi primjeri suradnje učitelja i roditelja Prepreke suradnje učitelja i roditelja Kompetencije učitelja za suradnju s roditeljima	Roditelj učenika 4. razreda

Pitanja istraživačke etike i refleksivnosti istraživača

Prilikom odabira ispitanika, s ravnateljem sam se dogovorila oko pristupa učiteljskom vijeću. Za učitelje 4. razreda sam pripremila dokument koji sadržava sljedeće informacije: ime istraživačice i kontakt na koji ju mogu dobiti ukoliko žele sudjelovati u istraživanju, naziv, cilj i svrha projekta, vrijeme trajanja intervjua, izjavu istraživačice o očuvanju anonimnosti svih sudionika. Zamolila sam odabrane učiteljice da kontaktiraju mailom roditelje i pošalju im dokument koji sadržava sljedeće informacije: ime istraživačice i kontakt na koji ju mogu dobiti ukoliko žele sudjelovati u istraživanju, naziv, cilj i svrha projekta, vrijeme trajanja intervjua, izjavu istraživačice o očuvanju anonimnosti svih sudionika.

Prilikom dolaska na intervju svakom se ispitaniku dao informirani pristanak u kojem je bio objašnjen cilj i svrha istraživanja, svrha intervjua, dopuštenje da se intervju snima, mogućnost odustajanja u svakom trenutku i garantiranje anonimnosti ispitaniku. Bilo je naglašeno kako će se snimljeni intervju transkribirati od strane istraživačice, te da će se audio verzija izbrisati, a dobiveni podaci će biti dostupni isključivo istraživačici i užem istraživačkom timu. Informirani pristanak je potpisan u dva primjerka, od strane istraživačice i ispitanika. Svatko je zadržao po jedan primjerak. Intervju se odvijao u prostoru u kojem se ispitanik osjećao najugodnije, neovisno radi li se o prostoru unutar ili izvan škole. Svim ispitanicima je napomenuto kako je potencijalna dobit od ovog istraživanja u tome što što može dovesti do pozitivnih promjena u načinima suradnje učitelja i roditelja.

Ja, kao istraživačica, u istraživanje sam ušla sa stavom da učitelji i roditelji ne pridaju dovoljno pažnje suradnji. Predrasude koje sam osvijestila su da učitelji i roditelji ne surađuju dovoljno, da učitelji ne uključuju roditelje u školske aktivnosti, da roditelji ne žele surađivati, te da jedni za druge nemaju razumijevanja. S obzirom da sam osvijestila svoje predrasude u ovom području, uključila sam i učitelje i roditelje u istraživanje, te tako pokušala osvijestiti perspektive svih uključenih. Pristupila sam istraživanju s pozicije da želim otkriti, razumjeti i opisati suradnju učitelja i roditelja, kao da o njoj ništa ne znam, te sam u istraživanje ušla neutralnog stava i s osviještenim predrasudama, koje sam ostavila po strani.

Analiza podataka

Detaljna analiza podataka provedena je tematskom analizom. Analiza podataka je svrstana u 4 teme, prepoznate prilikom pregleda literature kao temeljne, a to su: (1) način suradnje učitelja i roditelja; (2) primjeri dobre prakse u suradnji učitelja i roditelja; (3) ključne prepreke suradnji učitelja i roditelja; te (4) kompetencije učitelja za suradnju s roditeljima.

5. REZULTATI

U ovom poglavlju bit će predstavljeni rezultati provedenog istraživanja, opisat će se načini suradnje roditelja i učitelja, primjeri dobre prakse, prepreke u suradnji, kompetencije potrebne učitelju za suradnju s roditeljima i prijedlozi unapređenja suradnje. Rezultati provedenih intervjua s učiteljima i roditeljima prikazani su pomoću tablica, opisa tablica i citata. Rezultati su podijeljeni u dvije cjeline: rezultati intervjua s učiteljima i rezultati intervjua s roditeljima. Rezultati su tematski prikazani pomoću ovih tema: opis suradnje (Tablica 2, Tablica 5) i primjeri dobre prakse u suradnji, prepreke u suradnji (Tablica 3, Tablica 6), kompetentnost učitelja za suradnju (Tablica 4, Tablica 7) i prijedlozi unapređenja suradnje (Tablica 4, Tablica 7).

5.1. Rezultati intervjua s učiteljima

Opis suradnje i primjeri dobre prakse u suradnji učitelja i roditelja

Učitelji surađuju s roditeljima o obrazovnim i odgojnim temama putem informativnih razgovora, roditeljskih sastanaka, maila i telefona (Tablica 2). Učitelji su prije pandemije više uključivali roditelje u školske aktivnosti. Suradnja učitelja i roditelja napredovala je kroz četiri godine. Učitelji primjećuju da roditelji žele surađivati i pronalaze primjere dobre suradnje s roditeljima.

TABLICA 2 OPIS SURADNJE OD STRANE UČITELJA

	Učiteljica 1	Učiteljica 2	Učiteljica 3	Učiteljica 4
Teme suradnje	Način rada u školi, način pisanja domaćih zadaća, problematika prelaska iz četvrtog u peti razred	Obrazovanje djeteta i odgojni problemi	Problemi s učenjem i radnim navikama, obrazovne poteškoće	Ocjene, postignuća učenika, ponašanje djeteta
Načini suradnje	Informativni razgovori, roditeljski sastanci, telefon,	Informativni razgovori, mail, večer	Informativni razgovor, telefon, mail, likovne radionice, projekt	Informativni razgovori, roditeljski sastanci,

	večer matematike, radionice	matematike, radionice	<i>skupljamo kilometre, projekt mjesec dana bez ekrana</i>	mail, likovna radionica, večer matematike
Mijenjanje suradnje kroz četiri godine	U početku s oprezom, zatim se odnos gradi, kasnije je lakše surađivati	Od prvog razreda vlada povjerenje, komunikacija je na visokoj razini	U početku s oprezom, zatim individualan pristup svakom roditelju, pronalaženje zajedničkog jezika	Tijekom prvog razreda roditelji više dolaze na informativne razgovore, s vremenom njihov interes slabi
Elementi suradnje s kojima su učitelji zadovoljni	Komunikacija, roditelji žele surađivati	Roditelji žele surađivati	Roditelji žele surađivati	Roditelji su otvoreni za suradnju, pronalaženje zajedničkog jezika

Učiteljice navode kako surađuju s roditeljima o obrazovnim i odgojnim temama (Tablica 2). Ističu da najviše surađuju oko obrazovnih poteškoća, kao što su: nerazvijene radne navike, problemi s učenjem i pisanjem domaćih zadaća. Jedna ispitanica je istaknula:

„Imamo obrazovnih poteškoća, nemaju usvojene radne navike, ne pišu redovito zadaću i onda dajem savjete roditeljima kako da oni steknu te radne navike.“

Učitelji i roditelji u manjoj mjeri surađuju o odgojnim temama, većinom ako se pojavi određeni problem. Ispitanica objašnjava:

„Vrlo često roditelji još uvijek pitaju za ponašanje svog djeteta, kakvo je ponašanje u školi, ali ocjene su zapravo najviše u fokusu.“

Rezultati ukazuju kako postoji određena promjena u odnosu na teme suradnje kroz četiri godine:

„u prvom razredu je to naravno, pogotovo ako roditelji imaju prvi put dijete u školi, način na koji se radi, onda recimo kako se piše domaća zadaća, jer imamo roditelja koji zadaće doslovce pišu djeci do onih koji smatraju da su djeca samostalna od prvog razreda, a sada u četvrtom razredu tema zadnjeg roditeljskog, kojeg pripremam će biti prelazak iz četvrtog u peti razred, znači da se ne plaše djeca s petim razredom.“

Učitelji s roditeljima surađuju putem informativnih razgovora, roditeljskih sastanaka, maila i telefona (tablica 2). Ističu kako je tijekom pandemije suradnja stagnirala i kako više preferiraju razgovore uživo. Učiteljica je istaknula:

„Nažalost, u ovoj pandemiji surađujemo vrlo često telefonskim putem, a prije smo imali normalnu suradnju kada roditeljima pokažem ispite, objasnim na čemu treba poraditi s djetetom i dobivam njihovu povratnu informaciju o tome kako oni vide svoje dijete kod kuće, što dijete radi.“

Učitelji surađuju s roditeljima tijekom i izvan radnog vremena. Ispitanica je naglasila:

„Nisam vezana samo za informacije, nego kad oni imaju potrebu da se odmah taj problem riješi, taj isti tren da reagiramo da se djetetu pomogne i da roditeljima bude lakše pomoći svom djetetu.“

Učiteljice su primijetile kako su zbog pandemije manje uključivale roditelje u školske aktivnosti. Navele su kako su roditelji, prije pandemije, znali sudjelovati na likovnim radionicama i večerima matematike. Učiteljica se prisjetila kako je tijekom pandemije provela dva projekta s roditeljima:

„Recimo zadnji projekt je bio mjesec dana bez ekrana, koji je baš počeo ovaj mjesec. Roditelji su mi velika podrška, zajedno s djecom, ne samo da su uključili i mlađu braću i sestre, nego se i oni pokušavaju malo odviknuti od medija, mobitela, računala, igrice i ekrana. Velika su podrška u svakom projektu za štogod je potrebno uključim ih, rado sudjeluju, jako su dragi i sve prihvaćaju. Osim tog projekta, imali smo projekt vezan uz sportske aktivnosti, gdje roditelji zajedno s njima trče, voze bicikl, nije im problem sudjelovati u svemu što je bitno djeci.“

Učiteljice primjećuju kako su oprezno pristupale suradnji u prvom razredu, sve dok se nisu bolje upoznale s roditeljima, tada se suradnja počela razvijati. Učiteljica ističe:

„U prvom razredu uvijek sa dozom opreza pristupam roditeljima, taj odnos treba dosta graditi, naravno kad se upoznamo, onda je to dosta opuštenije.“

Jedna od učiteljica naglašava da svakom roditelju pristupa individualno:

„Trudim se da i sa svakim roditeljem nađem individualni jezik, neki roditelji vole biti upoznati sa svakim detaljem, neki roditelji su puno ležerniji, mora ih se podsjećati da dođu na informativne razgovore, ali evo ja se prilagodim svima, kao što individualno upoznajem dijete tako upoznajem i roditelje.“

Učitelji ističu da roditelji žele surađivati s učiteljima, ostvaruju dobru komunikaciju i da se odazivaju na njihove pozive. Ispitanica je rekla:

„Moram priznati jako dobra generacija roditelja, surađuju svi znači od dvadeset i dva roditelja svi roditelji su uvijek tu. Još mi se nije dogodilo da mi se netko nije danima ili tjednima javio, javljaju se u istom danu, ako ih pozovem još se nije dogodilo da se netko ne odazove.“

Druga ispitanica naglašava:

„Mislim da je suradnja vrlo dobra, u smislu da su roditelji prilično iskreni, vrlo su otvoreni. Nisam se još susrela, na moju sreću, s roditeljima koji imaju drugačiju sliku o svom djetetu u odnosu na mene kao učiteljice. Gdje bi oni govorili možda, ma ne on nije takav, to nije istina, uglavnom bismo uvijek došli do nekakvog zajedničkog jezika, to je dobro.“

Učiteljice su navele nekoliko primjera ostvarivanja dobre suradnje s roditeljima.

„Dobar primjer je zapravo, kroz generacije sam imala često djecu s teškoćama, individualizirani pristup, prilagođeni pristup, nekako sam uspjela ostvariti dobru suradnju s tim roditeljima i bili su i roditelji naravno spremni na tu suradnju. Bez obostrane interakcije ne možemo mi ništa zapravo postići. I danas kad imam dijete sa dosta poteškoća suradnja sa roditeljima je jako dobra, tu se prihvaća sve i pozitivne i negativne stvari, otvoreno razgovaramo o problemima i nalazimo rješenja koje bi bilo najprihvatljivije za to dijete.“

„Sad sam imala jedan informativni razgovor sa majkom dječaka koji ima jednu vrlo problematičnu situaciju sa samom unutarnjom motivacijom i teško ga je motivirati, nema intelektualnih poteškoća. Majka je došla na informativni razgovor, porazgovarale smo, nakon toga smo se dogovorile da bi bilo dobro da ode i do školske psihologice, s njom je porazgovarala, onda smo se opet nas dvije čule i dogovorile smo se kako s njim treba raditi i što i moram priznati da se zadnjih tjedan dana, tjedan i pol vide pomaci“.

„Recimo imala sam učenika koji je imao jako puno teškoća, gdje je školska liječnica tražila da dijete bude odgođeno s polaskom u prvi razred, roditelji se nisu slagali nego su željeli da krene

u prvi razred. Upisan je kod mene i bilo me je jako strah kako ćemo, jer dijete očigledno nije bilo spremno po procjeni stručnog tima za prvi razred, ali uz razgovor s roditeljima, gdje su oni bili jako otvoreni i željeli su pružiti podršku tom djetetu i stalno su tražili savjete, što bi mogli poboljšati, puno su radili s djetetom kod kuće. Došli smo do toga da je to dijete završilo četvrti razred bez prilagođenog programa.“

Sve četiri učiteljice surađuju s roditeljima oko obrazovnih i odgojnih tema putem informativnih razgovora, roditeljskih sastanaka, maila i telefona, sve primjećuju kako se suradnja gradila kroz četiri godine i kako roditelji žele surađivati, sve uočavaju pozitivne promjene uzrokovane suradnjom s roditeljima. Samo je jedna učiteljica i tijekom pandemije provodila projekte s učenicima i roditeljima.

Prepreke u suradnji

Učiteljice probleme vide u smanjenim susretima uživo, pridavanju velike važnosti ocjenama u odnosu na ponašanje, neprihvatanju djetetovih poteškoća, nerealnoj slici djeteta, neispunjavanju dogovora i neostvarivanju suradnje sa drugim stručnjacima (Tablica 3). Razloge problema nalaze u pandemiji, nerazumijevanju od strane roditelja i nedostatku vremena. Učiteljice pokazuju razumijevanje za roditelje, prihvaćaju njihovo mišljenje i važna im je povratna informacija roditelja.

TABLICA 3 PREPREKE U SURADNJI OD STRANE UČITELJA

	Učiteljica 1	Učiteljica 2	Učiteljica 3	Učiteljica 4
Problemi u suradnji	Manji interes roditelja, nezainteresiranost za ponašanje djeteta, neprihvatanje djetetovih poteškoća, ne ostvarivanje suradnje sa cijelim stručnim timom	Nedostatak razgovora uživo, roditelji u djetetu vide ideala, roditelji ne prihvaćaju poteškoće svog djeteta	Roditelji ne ispune dogovor i popuštaju djeci, ne ostvarivanje suradnje sa centrom za socijalnu skrb	Roditelji ne ispune dogovor, imaju nerealnu sliku o svom djetetu, učitelji misle da je njihovo mišljenje najispravnije

Razlozi problema	Pandemija, nerazumijevanje od strane roditelja	Pandemija, nerazumijevanje od strane roditelja	Prezaposlenost roditelja, nedostatak vremena	Nedostatak vremena, nerazumijevanje
Razumijevanje specifičnosti potreba i interesa roditelja od strane učitelja	Razumijevanje roditelja od strane učitelja, prihvaćanje mišljenja roditelja, važna je povratna informacija roditelja	Razumijevanje roditelja od strane učitelja, prihvaćanje mišljenja roditelja, važna je povratna informacija	Razumijevanje roditelja od strane učitelja, prihvaćanje mišljenja roditelja, važna je povratna informacija	Razumijevanje roditelja od strane učitelja, prihvaćanje mišljenja roditelja, važna je povratna informacija

Učiteljice probleme uočavaju u nedostatku razgovora uživo, pridavanju veće važnosti ocjena od odgojnih komponenti, neprihvaćanju djetetovih poteškoća, nerealnoj slici djeteta, neispunjavanju dogovora, mišljenju da je učiteljevo mišljenje najispravnije i ne ostvarivanju suradnje sa drugim stručnjacima (Tablica 3). Jedna učiteljica problem vidi u tome što roditelji ne pridaju pažnju ponašanju djeteta, već su više orijentirani na ocjene. Istaknuto je ne prihvaćanje djetetovih poteškoća:

„Ono što mi kroz sam rad s djetetom možemo primijetiti, a to nam često puta roditelji ne vide, te poteškoće koje se javljaju. Pogotovo u prvom razredu, od loše grafomotorike, nemogućnosti nekih stvari da oni odrade i onda se to ne prihvaća i to odbijanje roditelja, da se posavjetuju s nekim, da se upute negdje, da vidimo postoje li poteškoće.“

Uočen je i problem u nerealnoj slici djeteta:

„Svaki roditelj gleda u svom djetetu ideala, idealno dijete, moje dijete, ono nije takvo. Jedan dio roditelja ne prihvaća da je to samo dijete, koje je sklono i zbog straha, reći neistinu, čak i optužiti drugo dijete ili zatajiti nešto.“

Problem nailaze i prilikom rješavanja problema, učiteljica naglašava:

„Roditelji će doći, dogovoriti ćemo se sve i sad onaj drugi korak kada treba to odraditi sa vlastitim djetetom, onaj roditeljski dio posla, tu nailazimo na poteškoće. Roditelji sve obećaju, shvate, kažu učiteljice da u pravu ste, recite što da napravim i sad ja dam neke prijedloge, potrudit ću se, nađemo neki zajednički put kako da tom djetetu olakšamo i onda kad to treba

primijeniti u praksi onda to bude, možda dva, tri dana i roditelji popuste i onda naiđemo na jedan zid.“

Isto primjećuje još jedna učiteljica:

„Bilo bi dobro da recimo nekakve moje savjete, konkretno uvaž, a ne samo da klimaju glavom, a od toga često onda ne bude ništa, ne odrade doma svoj posao, odnosno ne izvrše naš dogovor, onako kako smo se dogovorili na informacijama.“

Učiteljice naglašavaju kako se problemi u suradnji produbljuju jer ne dobivaju pomoć stručne službe i centra za socijalnu skrb. Ispitanica ističe:

„najčešće trebamo neku treću, četvrtu osobu koja bi možda mogla pomoći.“

Pojavio se i problem sa centrom za socijalnu skrb:

“Roditelji koji imaju poteškoća i koji nisu vezani samo za sustav obrazovanja, školu, učiteljicu i stručnu službu u školi, već koji imaju nadzor centra za socijalnu skrb, tu nailazimo na problem, tu nam fali komunikacija sa centrom za socijalnu skrb, da oni užurbano rade svoj posao i da taj trokut, učitelj, roditelj, škola i dijete i centar za socijalnu skrb brže djeluju.“

Učiteljice primjećuju kako je jedan od razloga problema pandemija, tijekom koje su nedostajali razgovori uživo.

„U ovoj generaciji primjećujem da je zapravo nekako manji interes roditelja, tome je pridonijela situacija u kojoj se nalazimo i da ne možemo oči u oči razgovarati toliko kvalitetno kao prije.“

Druga ispitanica je rekla:

„nedostaje mi taj kontakt, reći ću fizički, lice u lice, dobijem ja povratnu informaciju, ali roditelji su suzdržani s neke strane.“

Jedna učiteljica istaknula je:

„Često se učiteljice postavljaju onako s visoka prema roditeljima, to sam primijetila da zna onda biti problem i žele se nametnuti kao da je njihovo mišljenje jedino ispravno, što ne može biti jer je ipak to dijete došlo iz obitelji.“

Učiteljice su razlog problema pronašle i u nerazumijevanju od strane roditelja kada ukazuju na poteškoće:

„na primjer se često radi o hiperaktivnom djetetu, ili o djetetu koji ima poremećaj koncentracije, pažnje, roditelj često to teško prihvaća i onda kada želite ukazati roditelju na problem, ne zato što je to neki veliki problem pa ćemo kazniti to dijete, nego da se to riješi,

nema nikakve kazne, samo želimo pomoći djetetu, želimo to riješiti, roditelj to teško prihvaća, vidi stalno napad.“

Kao razlog problema u suradnji s roditeljima navodi se i prezaposlenost roditelja i nedostatak vremena kojeg bi roditelji posvetili djeci:

„ja ih i razumijem da ne stignu jer eto takvo je radno vrijeme, da su oni po cijeli dan na poslu, rade osam satno radno vrijeme, dođu umorni i onda još djecu voze na izvannastavne aktivnosti, nitko nikog ne vidi, onda subotu i nedjelju normalno provedu na rođendanima i jednostavno tjedan projuri, problem je u ovom užurbanom načinu života.“

Učiteljice svojim odgovorima pokazuju razumijevanje specifičnosti potreba i interesa roditelja, prihvaćanje mišljenja roditelja i da im je važna povratna informacija koju im roditelji daju.

„Prihvaćam mišljenje roditelja ako su vezani uz njihovo dijete, uvijek ih pitam kako dijete kod kuće reagira, kakvo je njegovo mišljenje o školi i pogotovo u prvom i drugom razredu, jako puno razgovaramo s roditeljima o tom, da dobijem i ja neku povratnu informaciju.“

„Ja čak znam njima na kraju godine dati anketni anonimni listić, da pohvale što je dobro i da mi navedu na čemu bi mogla poraditi za sljedeću godinu i sljedeću generaciju, to mi je jako važno.“

Većinom su učitelji probleme vidjeli u nedostatku susreta uživo, neprihvatanju djetetovih poteškoća, neispunjavanju dogovora, nerealnoj slici djeteta, nedovoljnoj suradnji sa drugim stručnjacima, samo je jedna učiteljica spomenula kako neki učitelji misle da je njihovo mišljenje najispravnije. Razloge problema vide u nerazumijevanju od strane roditelja, pandemiji i nedostatku vremena. Svi učitelji pokazuju razumijevanje za roditelje, prihvaćaju njihovo mišljenje i važna im je njihova povratna informacija.

Kompetentnost učitelja za suradnju i prijedlozi unapređenja suradnje

Učiteljice su navele kako je za suradnju s roditeljima važna komunikacijska kompetencija, socijalna kompetencija, profesionalnost, strpljivost, jasnoća, empatija, iskrenost i poštovanje (Tablica 4). Ne smatraju se dovoljno kompetentnima za rad s roditeljima, ali ističu kako iskustvom napreduju u tome. Kao prijedloge unapređenja suradnje navele su: bolju suradnju sa školskim stručnim timom, upoznavanje roditelja prije početka školske godine, organiziranje radionica na kojima bi sudjelovali roditelji, učitelji i stručna služba.

TABLICA 4 KOMPETENTNOST UČITELJA I PRIJEDLOZI UČITELJA ZA UNAPREĐENJE SURADNJE

	Učiteljica 1	Učiteljica 2	Učiteljica 3	Učiteljica 4
Kompetentnost učitelja za rad s roditeljima	Komunikacija, socijalne vještine, ne smatra se kompetentnom za rad s roditeljima	Strpljivost, komunikacija, jasnoća, ne smatra se kompetentnom za rad s roditeljima	Empatija, komunikacija, psihološke vještine, ne smatra se kompetentnom za rad s roditeljima	Profesionalnost, komunikacija, poštovanje, iskrenost, smatra se kompetentnijom sada kada je stekla iskustvo
Načini unapređenja suradnje	Bolja suradnja između stručnih suradnika, učitelja i roditelja, radionice na kojima bi sudjelovali roditelji, učitelji i stručna služba, bolje pripremiti buduće učitelje za suradnju s roditeljima	Organizirati roditeljski sastanak prije početka prvog razreda, bolja suradnja sa stručnom službom	Bolja suradnja sa stručnom službom	Bolja suradnja sa stručnom službom

Učiteljice su se složile da je za suradnju s roditeljima važna komunikacijska kompetencija. Navele su i socijalne vještine, psihološke vještine, profesionalnost, strpljivost, jasnoću, empatiju, iskrenost i poštovanje, kao bitne faktore za ostvarivanje kvalitetne suradnje učitelja i roditelja (Tablica 4).

„Mi bi trebali biti sve, od psihologa, psihijatra, socijalnog radnika, pedagoga, stvarno bi nam te sve vještine trebale, ali mislim prije svega mislim da je jako važna strpljivost i naravno treba biti neka razina komunikacije.“

Učiteljice smatraju kako nisu dovoljno kompetentne za rad s roditeljima, ali kako su s iskustvom napredovale u suradnji.

„Nikad se ne smatram totalno kompetentnom, vidim da sa svakom generacijom ja itekako učim, ali mislim da sam puno kompetentnija nego sa prvom generacijom.“

„Ja sam učiteljica koja učim cijeli život i mislim da nisam dovoljno kompetentna zato što učim cijeli život i volim učiti i bez obzira što roditelji kažu da imamo odličnu suradnju i da im sve odgovara i da im je lijepo. Ja znam njima na roditeljskom sastanku reći, ja uvijek nađem neke nedostatke u svom radu i uvijek želim biti bolja i to mi je motivacija da težim biti bolja i da se svaki dan trudim.“

Učiteljice su primijetile kako bi bolja suradnja sa školskim stručnim timom pomogla u unapređenju suradnje s roditeljima.

„Ponekad je potrebna podrška stručne službe, to je pogotovo teško kada se radi o djetetu koji ima teškoće, nije ugodno razgovarati s roditeljem o takvim temama onda pedagoška služba može pomoći sa neakvim svojim iskustvima gdje uputiti roditelja, kako ga savjetovati i kome se javiti, što obaviti, kako bi se pomoglo u rješavanju njegovog problema.“

Ispitanica je dala prijedlog:

„Više radionica ili roditeljskih sastanaka gdje bi sudjelovala i stručna služba.“

Naglašavaju i važnost organiziranja roditeljskih sastanaka prije početka prvog razreda, kako bi se i roditelji i učenici pripremili za prvi razred. Ističu i važnost pripreme budućih učitelja za suradnju s roditeljima:

„Važno je da se pomogne mladim ljudima koji izlaze s fakulteta da im se omoguće radionice, roditeljski sastanci, kako njih održati, na koji način prezentirati neke stvari da ih roditelji zaista dožive kako treba.“

Sve učiteljice su istaknule komunikacijsku kompetenciju kao važnu za suradnju s roditeljima. Neke vide važnost i u socijalnim vještinama, a neke u profesionalnosti i psihološkim vještinama. Učiteljice se ne smatraju kompetentnima za suradnju s roditeljima, ali su s iskustvom naučile bolje surađivati. Sve učiteljice smatraju da bi se suradnja unaprijedila većom uključenosti stručnih suradnika. Za razliku od većine jedna učiteljica bi uvela i radionice na kojima sudjeluju roditelji, učitelji i stručna služba, a druga upoznavanje roditelja prije početka školske godine.

5.2. Rezultati intervju s roditeljima

Opis suradnje i primjeri dobre prakse u suradnji učitelja i roditelja

Roditelji surađuju s učiteljicom oko obrazovnih i odgojnih tema putem roditeljskih sastanaka, informativnih razgovora, maila i telefona (Tablica 5). Roditelji nisu dovoljno uključeni u školske aktivnosti. Roditelji su uočili kako je suradnja napredovala kroz četiri godine, zadovoljni su suradnjom i uočili su pozitivne promjene nastale suradnjom.

TABLICA 5 OPIS SURADNJE OD STRANE RODITELJA

	Roditelj 1	Roditelj 2	Roditelj 3	Roditelj 4
Teme suradnje	Obrazovni i odgojni problemi	Obrazovne teme, moje dijete	Ponašanje djeteta	Pandemija, zadaće
Načini suradnje	Kontinuirani kontakt, suradnja i s drugim stručnjacima	Informativni razgovori, roditeljski sastanci, mail, telefon, poruke, vijeće roditelja, likovne radionice	Roditeljski sastanci, informativni razgovori, telefon, poruke, uključeni smo u svaku situaciju, likovne radionice, humanitarne akcije, projekt <i>trideset dana ekrana</i> , projekt skupljanja kilometara	Mailom, vijeće roditelja, humanitarne akcije
Mijenjanje suradnje kroz četiri godine	Suradnja je napredovala, partnerski odnos	S vremenom smo se bolje upoznawali	Odnos se gradio	Suradnja i komunikacija je s vremenom sve bolja

Elementi suradnje s kojima su roditelji zadovoljni	Otvorenost, dostupnost, razumijevanje, educiranje o poteškoćama djeteta	Učiteljica želi pomoći, potiče učenika	Učiteljica želi pomoći i trudi se	Razumijevanje, učiteljica želi pomoći
--	---	--	-----------------------------------	---------------------------------------

Roditelji su naveli da surađuju s učiteljicom oko obrazovnih i odgojnih tema (Tablica 5). Ispitanik je rekao:

„Uglavnom surađujemo oko problema, odnosno oko ponašanja, učenja, tema vezanih isključivo uz školu, vladanje, kako savladavati gradivo, kako da pomognemo djetetu.“

Roditelj je istaknuo:

„Učiteljica je već u prvom razredu skrenula pažnju na to, da je on emocionalno nezreo za svoju dob. On ima strah od neuspjeha, nedostatak samopouzdanja, oko toga se mi od prvog razreda čujemo.“

Roditelji su objasnili da surađuju s učiteljima na roditeljskim sastancima, informativnim razgovorima, mailom, telefonom i porukama.

„Surađujemo jako dobro s učiteljicom jer je ona jednostavno takva da je prva napravila takav odnos sa nama, od početka je bila transparentna, uključivala nas je u svaku situaciju koja je bila u razredu, bila dobra, bila loša, dijelila je s nama od prvog dana sve što bi bilo bitno za djecu i dobre i loše stvari.“

„Što se tiče učiteljice, zapravo smo u dosta dobrom kontaktu, redovito se čujemo, ako joj nešto treba ja sam tu da joj pomognem. Ono što ja mogu reći s obzirom na djetetove specifičnosti, ja sam pokušala ostvariti, povezati učitelje sa drugim stručnjacima koji rade sa mojim djetetom upravo zato da bi recimo se lakše nosili sa specifičnostima koje moje dijete ima.“

Roditelji su primijetili da nema previše školskih aktivnosti u koje su bili uključeni, pogotovo u vrijeme pandemije. Ističu kako su neki uključeni u vijeće roditelja i da su rijetko znali sudjelovati u likovnim radionicama povodom blagdana i dana škole. Samo je jedan roditelj rekao:

„U svaku su akciju bili uključeni gdje god su mogli biti, pa ih naravno i mi podržimo u tome pa smo i mi uključeni i mi smo morali trčati prošle godine da skupljamo kilometre. Još uvijek nam traje izazov za djecu, trideset dana bez ekrana, to je učiteljica predložila još prošle godine i to se pokazalo jako dobro. Djeca trideset dana ne igraju igrice, ne gledaju sve moguće društvene mreže koje inače prate i tih trideset dana iskoriste na neke korisnije stvari, igraju se vani s prijateljima, igraju se društvene igre, pospremaju, pomažu u kućanskim poslovima, sve ono što bi oni trebali raditi, ali možda malo zanemare jer imaju naravno ove ometače.“

Roditelji su se složili u mišljenju da je suradnja napredovala i gradila se s vremenom. Svi roditelji smatraju da se suradnja unaprijedila u odnosu na prvi razred.

„Prvi razred je uvijek malo sa ručnom, povučeno, a onda kako vrijeme prolazi više se upoznajte vi i kroz iskustvo djeteta, onda je ta suradnja puno bliskija“.

Jedan od roditelja naglašava kako se suradnja razvila do partnerskog odnosa:

„Ono što je specifično je zapravo, kako vrijeme prolazi tako i učiteljica bolje poznaje moje dijete pa je ta komunikacija postala manje formalna više onako na jednom, neću reći prijateljskom nego više partnerskom nivou.“

Roditelji su zadovoljni radom učiteljica i suradnjom. Primjećuju da učiteljice žele pomoći, trude se i razumiju učenike i njihove roditelje.

„Ja sam učiteljicom izrazito zadovoljna, super je što je ona otvorena i može je se kontaktirati u bilo koje vrijeme, razumije i stvarno se trudi. Ono što ja vidim kao nekakav iskorak u tom pozitivnom smjeru je njezina dobra volja da se educira i odradi radionice sa psihologom u svoje slobodno vrijeme.“

Ispitanik primjećuje pozitivan ishod zajedničke suradnje učitelja i roditelja:

„Moj sin je bio povučeno dijete, on je prva dva razreda imao problem, učiteljica je znala reći da vidi da ima neku kočnicu i da kad nešto napravi nije siguran u sebe i kroz naše razgovore, uz njezino poticanje, njezin rad, konstantno prozivanje se oslobodio.“

Primjer dobre suradnje istaknuo je još jedan roditelj:

„Kako je moje dijete imalo tih poteškoća sa koncentracijom, samopouzdanjem, učiteljica je primijetila to kod njega, čekali smo malo da on sazrije i nije to baš išlo tim tempom odnosno trebalo je malo intervencija u tome svemu da njemu bude lakše i tako ga je učiteljica promatrala i radila s njim, uputila ga je na obradu, logopeda. Kompletanu obradu smo napravili da se vidi

postoji li neki problem, htjela je pomoći djetetu da ako već i ima neku poteškoću da se to riješi dok je u ranijoj dobi. Nije to stavljala pod tepih, nije zanemarivala, htjela mu je pomoći, koliko god to iziskuje njezinog vremena i slobodnog vremena, ali stvarno je napravila sa svoje strane sve što je mogla.“

Svi roditelji surađuju s učiteljima o odgojnim i obrazovnim temama putem informativnih razgovora, roditeljskih sastanaka, maila i telefona. Većinom roditelji nisu bili previše uključeni u školske aktivnosti tijekom pandemije, samo je jedan roditelj naglasio kako su sudjelovali u projektima i u tom razdoblju. Svi roditelji su uočili da je suradnja napredovala kroz četiri godine, samo je jedan istaknuo kako se suradnja razvila do partnerskog odnosa. Svi roditelji su zadovoljni suradnjom i uočavaju pozitivne promjene uzrokovane suradnjom.

Prepreke u suradnji

Roditelji nisu uočili probleme u suradnji sa sadašnjim učiteljicama (Tablica 6). Razloge potencijalnih problema vide u nedostatku komunikacije, nerazumijevanju i subjektivnosti. Roditelji pokazuju razumijevanje za učitelja i prihvaćaju njegovo mišljenje.

TABLICA 6 PREPREKE U SURADNJI OD STRANE RODITELJA

	Roditelj 1	Roditelj 2	Roditelj 3	Roditelj 4
Problemi u suradnji	Učiteljica u boravku-konstantno kažnjavanje visoka očekivanja roditelja, manja prava učitelja, komunikacija	Nije bilo problema	Nije bilo problema	Manjak susreta uživo, roditelj ima nerealnu sliku djeteta
Razlozi problema	Nerazumijevanje, subjektivnost	/	Manjak komunikacije	Pandemija
Razumijevanje specifičnosti potreba i interesa	Međusobno razumijevanje, prihvaćanje mišljenja učitelja,	Međusobno razumijevanje, prihvaćanje mišljenja učitelja	Međusobno razumijevanje, prihvaćanje mišljenja učitelja	Međusobno razumijevanje, prihvaćanje mišljenja učitelja

učitelja od strane roditelja	međusobno dogovaranje			
------------------------------	-----------------------	--	--	--

Roditelji nisu primijetili probleme u suradnji sa sadašnjim učiteljicama (Tablica 6). Jedan roditelj je istaknuo problem sa učiteljicom u boravku:

„Ona je apsolutno pokazala jednu izrazito veliku razinu ne razumijevanja za probleme i specifičnosti mojeg djeteta i izrazitu razinu netolerancije, način na koji je ona rješavala probleme je bilo konstantno kažnjavanje.“

Razlog problema roditelj uočava u nerazumijevanju učiteljice. Roditelji su još naveli kako se problemi javljaju zbog visokih očekivanja roditelja, nerealne slike djeteta i nedostatka komunikacije.

Roditelji su u svojim odgovorima pokazali razumijevanje specifičnosti potreba i interesa učitelja, naglašavaju da prihvaćaju mišljenja učitelja:

„Imam četvero djece i prihvaćam njihovo mišljenje i njihovo iskustvo jer ovdje je dijete drugačije promatrano, a drugačije ja promatram kao majka. Sve mi majke smo zaštitnički nastrojene, ali opet kad jedna takva stručna osoba vam nešto može reći, to vam može samo koristiti.“

„Mi stvarno pričamo puno, imali smo tih situacija i daje mi savjete i sluša moju stranu priče, sve u korist djeteta.“

Roditelji nisu naišli na probleme u suradnji sa sadašnjim učiteljicama. Jedan od roditelja je naišao na probleme u suradnji s učiteljicom u boravku. Razloge problema većinom uočavaju u nedostatku komunikacije i subjektivnosti. Svi roditelji pokazuju razumijevanje za učitelje i prihvaćaju njihovo mišljenje.

Kompetentnost učitelja za suradnju i prijedlozi unapređenja suradnje

Roditelji smatraju da učitelji imaju potrebne kompetencije za suradnju (Tablica 7). Važnim za ostvarivanje suradnje smatraju komunikacijsku kompetenciju, individualan pristup, empatiju, objektivnost i otvorenost. Roditelji za unapređenje suradnje predlažu različite radionice tijekom kojih bi se i družili s učiteljima i drugim roditeljima.

TABLICA 7 KOMPETENTNOST UČITELJA I PRIJEDLOZI RODITELJA ZA UNAPREĐENJE SURADNJE

Roditelj	Roditelj 1	Roditelj 2	Roditelj 3	Roditelj 4
Kompetentnost učitelja za rad s roditeljima	Učiteljica ima te kompetencije Prepoznati specifičnosti svakog djeteta, autoritet, upravljati razredom	Učiteljica ima te kompetencije Objektivnost, otvorenost, komunikacijska kompetencija	Učiteljica ima te kompetencije Individualni pristup, pravednost, komunikacijska kompetencija	Učiteljica ima te kompetencije Multitasking, komunikacijska kompetencija, empatija
Načini unapređenja suradnje	Radionice tolerancije, socijalnih vještina	Raditi na komunikaciji, radionice	Raditi na komunikaciji, više uključiti roditelje	Radionice, druženje roditelja i učitelja

Roditelji su se složili da njihovi učitelji imaju potrebne kompetencije za suradnju s roditeljima (Tablica 7). Pokazali su da smatraju kako učitelj za suradnju s roditeljima treba imati razvijenu komunikacijsku kompetenciju i empatiju. Važno im je da učitelj ima individualan pristup prema svakome i da je prema učenicima pravedan, objektivan, te da ima autoritet.

„Moraju prepoznati specifičnosti svakog djeteta, mislim da učitelji moraju biti s jedne strane autoritet, mislim da je to dosta važno jer ako znaju uspostaviti red u razredu ona će mu biti lakše komunicirati s roditeljima, što manje problema ima unutar razreda to će manje imati problema s roditeljima.“

Roditelji su istaknuli kako je za unapređenje suradnje učitelja i roditelja važno raditi na komunikacijskim vještinama. Većina roditelja zainteresirana je za radionice u kojima bi sudjelovali učitelji, roditelji i učenici. Jedan roditelj je predložio:

„Ja mislim da je jedan od načina na koji bi se mogao taj odnos poboljšati su radionice, gdje bi učitelji i roditelji radili zajedno sa djecom na nekim zajedničkim aktivnostima, bilo sportskim, bilo kreativnim, radionicama tolerancije, socijalnih vještina. Zapravo, takva suradnja koja bi dovela do toga da se svi skupa bolje upoznaju i prepoznaju različitosti, da se radi na prihvaćanju različitosti, drugačijeg mišljenja.“

Roditelji isto tako naglašavaju da žele više suradnje i druženja s učiteljima i s drugim roditeljima.

„Da li su to radionice komunikacije, da li su to radionice da se baš nešto radi, na primjer štrikamo i sjediš i možeš pričati s roditeljima, upoznajemo se međusobno s roditeljima. Bolje bi bilo da se roditelji nekako više druže.“

Svi roditelji smatraju da učitelji imaju potrebne kompetencije za suradnju s roditeljima, uočili su važnost komunikacijske kompetencije, a neki su naglasak stavili i na individualni pristup, objektivnost, empatiju i autoritet. Svi predlažu radionice, kao način unapređenja suradnje, na kojima bi se više družili roditelji i učitelji.

6. DISKUSIJA

Suradnja učitelja i roditelja se najviše odvija oko odgojnih i obrazovnih tema. Obrazovne teme su više zastupljene, a odgojnim temama se bave kada se pojavi određen problem. Učitelji i roditelji surađuju putem individualnih i skupnih oblika suradnje, informativnim razgovorima, roditeljskim sastancima, mailom i telefonom. Obje skupine preferiraju individualne razgovore uživo, koji su im prošle dvije godine, 2020. i 2021., bili uskraćeni zbog pandemije. Pandemija je utjecala i na uključivanje roditelja u školske aktivnosti, učitelji su prije pandemije više uključivali roditelje. Uključivali su ih većinom u likovne radionice i večeri matematike, što nije dovoljno za ostvarivanje kvalitetne suradnje. To je u skladu s istraživanjem autora Lightfoot (1978, prema Kratochwill i Sheridan, 1992) u kojem su učitelji izvijestili da se osjećaju nesigurno kako uključiti roditelje, što sugerira potrebu za smjernicama učiteljima za uključivanje roditelja u školske aktivnosti. Roditelji žele više sudjelovati u školskim aktivnostima, te su primijetili kako nema previše aktivnosti u koje su bili uključeni. Isto je u skladu s istraživanjem provedenim 2020. godine u Osijeku, čiji rezultati pokazuju kako su roditelji spremni na suradnju s učiteljima, ali nisu spremni pokrenuti suradnju. U istraživanju je uočeno kako je suradnja napredovala kroz četiri godine. U početku su roditelji i učitelji jedni druge upoznavali i s vremenom gradili suradnički odnos.

Odnosi učitelja i roditelja su pozitivni, učiteljice su izrazito zadovoljne suradnjom s roditeljima, istaknule su kako roditelji žele surađivati, odazivaju se, iskreni su i otvoreni. Isto tako i roditelji su zadovoljni radom učiteljica, uočavaju kako učiteljice žele pomoći, trude se i razumiju ih. Ti rezultati nisu u skladu sa istraživanjem autora Lightfoot (1978, prema Kratochwill i Sheridan, 1992) gdje se govori da su odnosi konkurentni i sukobljeni. Tijekom intervjua učitelji i roditelji su uočili kako su njihovom suradnjom djeca napredovala, što je u skladu sa tvrdnjom autora Kolaka (2006) da suradnja učitelja i roditelja utječe pozitivno na napredak učenika. U navedenim primjerima dobre suradnje učitelja i roditelja primjećuje se kako su učenici postizali pozitivne promjene u ponašanju i učenju. Učiteljice su istaknule primjere suradnje s roditeljima djece s teškoćama, koji su prihvatili mišljenje učitelja i savjete kako da se tom djetetu pomogne i bili spremni sudjelovati u dogovorenim načinima pomaganja djetetu. Roditelji su navodili primjere u kojima su uočili trud i želju učiteljice da se djetetu pomogne i pozitivne promjene na svome djetetu. Istraživanjem se uočava da učitelji i roditelji mogu pronaći zajednički jezik, razumjeti jedni druge, prihvatiti različita mišljenja i savjete za dobrobit djeteta. Ključne prepreke uočene su u nedostatku komunikacije, subjektivnosti, neprihvatanju poteškoća djeteta, neispunjavanju dogovora i neostvarivanju suradnje s drugim

stručnjacima. Roditelji prepreke pronalaze u nerazumijevanju od strane učitelja i nedostatku komunikacije. Razloge prepreka učitelji i roditelji vide u nerazumijevanju i nedostatku vremena. Rezultati sugeriraju kako i dalje nedostaje sustavno uključivanje roditelja u školske aktivnosti što je u skladu s literaturom, gdje su potencijalni izvori problema sukobi vrijednosti, dvosmislenost uloga i nedostatak sustavnog uključivanja roditelja (Edge, Strenecky, McLoughlin i Edge, 1984, prema Kratochwill i Sheridan, 1992).

Rezultati istraživanja sugeriraju kako se učiteljice ne osjećaju dovoljno kompetentnima za rad s roditeljima, ali kako su s iskustvom napredovale u suradnji, što je u skladu s istraživanjem provedenim 2006. godine koje pokazuje da se učitelji i studenti procjenjuju dovoljno kompetentnima za planiranje, poznavanje nastavnih sadržaja, no nedovoljno kompetentnima za suradnju s roditeljima (Đuranović, Klasić i Lapat, 2013). Za razliku od učiteljica, roditelji smatraju kako učitelji imaju potrebne kompetencije za suradnju. Učitelji i roditelji prepoznali su komunikacijske, socijalne i pedagoške kompetencije kao važne za ostvarivanje suradnje, što je u skladu s istraživanjem u Norveškoj (Westergård, 2013) u kojem su intervjuirani učitelji i roditelji istaknuli da su za suradnju s roditeljima važna socijalna, komunikacijska i konceptualna, koju roditelji i učitelji u ovom istraživanju nisu spomenuli. Učitelji i roditelji najveću važnost su dali komunikacijskoj kompetenciji bez koje se suradnja ne može ni ostvariti. Uz te profesionalne kompetencije istaknuli su da učitelj mora imati i osobne kompetencije kao što su: empatija, iskrenost, poštovanje, pravednost i strpljivost. Roditelji su istaknuli kako je važno da učitelji imaju individualni pristup prema učenicima i da znaju upravljati razredom, ukoliko nemaju prevelikih problema u razredu neće ih imati niti s roditeljima.

7. PREPORUKE UNAPREĐENJA SURADNJE UČITELJA I RODITELJA

Za ostvarivanje kvalitetne suradnje učitelja i roditelja potrebno je raditi na programima pripreme studenata učiteljskih studija za suradnju s roditeljima u okviru njihova inicijalnog obrazovanja. Potrebno je više razvijati komunikacijske i socijalne kompetencije pomoću različitih komunikacijskih vježbi i radionica socijalnih vještina. Tijekom prakse u školi potaknuti sudjelovanje studenata i u aktivnostima u koje su uključeni i roditelji, te prilikom tih aktivnosti razgovarati s roditeljima i slušati njihova iskustva. Važno je uključivati učitelje u različite seminare i radionice na kojima bi se razvijale i unapređivale komunikacijske i socijalne kompetencije, pokazivali načini uključivanja roditelja u školske aktivnosti i primjeri dobre suradnje s roditeljima. Uvesti kolegij *Suradnja učitelja i roditelja* na Učiteljski fakultet kao obavezan kolegij uz obvezu povezivanja teorije i praktičnih vježbi.

Kao dio odgojno-obrazovne prakse, trebalo bi uvesti izradu plana suradnje s roditeljima, kojeg učitelj izrađuje prije početka nastavne godine te putem kojeg predviđa način na koji će surađivati i aktivnosti u koje će roditelje uključiti. Učitelj treba uspostaviti povjerenje, pokazati roditelju da mu se želi i može pomoći, pokazivati empatiju, biti otvoren za razgovor i cijeliti mišljenje roditelja. Potrebno je uključivati roditelje u procese donošenja odluka i obavještavati ih o svim situacijama i pozitivnim i negativnim. Potrebno je koristiti individualan pristup prema svakom djetetu i prema svakom roditelju s obzirom u kakvoj se situaciji nalazi. Potrebno je uključivati roditelje u školske aktivnosti pomoću kojih će se bolje upoznati učitelji i roditelji i roditelji međusobno, te će roditelji uočiti što sve učitelj radi i imat će jedni za druge više razumijevanja. Potrebno je poticati aktivnost roditelja u roditeljskom vijeću, sportske susrete, likovne radionice, komunikacijske radionice, radionice socijalnih vještina, radionice rješavanja sukoba, humanitarne akcije, obilježavanje različitih praznika i blagdana, sadnju biljaka, priredbe i različite projekte. Sve navedeno pomoći će ostvarivanju kvalitetnije suradnje i stvaranju partnerskog odnosa učitelja i roditelja s ciljem pozitivnih promjena u školama.

U okviru prvog roditeljskog sastanaka, prije polaska u prvi razred, provesti aktivnosti koje vode boljem upoznavanju učiteljica s roditeljima. Učitelj bi na tom roditeljskom sastanku trebao uputiti roditelje na sve što njihovu djecu očekuje, te im reći kako da pripreme svoju djecu za prvi razred. Na tom roditeljskom sastanku učitelj bi trebao dati roditeljima upitnik pomoću kojeg će bolje upoznati i njih i učenike. Nakon što pročita upitnike, učitelj bi trebao kontaktirati roditelje i prokomentirati s njima što je saznao iz upitnika. Na taj način učitelj će pokazati roditelju da mu je stalo upoznati ga i roditelj će uočiti učiteljev trud i stvoriti pozitivno mišljenje o učitelju.

Upoznati roditelje sa stručnim suradnicima škole i uključiti ih u zajedničke školske aktivnosti. Važno je da učitelj ostvaruje suradnju sa stručnom službom, koja može pomoći u suradnji s roditeljima. Učitelj bi se trebao posavjetovati sa njima ukoliko ne nalazi samostalno rješenja vezana za različite situacije koje se događaju s učenicima i roditeljima. Važno je da učitelj upozna roditelje sa stručnom službom i da znaju da se i njima mogu obratiti. Potrebno je uključiti stručnu službu prilikom roditeljskih sastanaka i različitih radionica kako bi pomogli učiteljima i zajednički unaprijedili odnose s roditeljima. Ukoliko roditelji ne prihvaćaju mišljenje učitelja, stručna služba bi mogla pomoći objasniti roditeljima određene teškoće i tako bi roditelji uočili da učitelj samo želi pomoći i izbjegao bi se sukob i nerazumijevanje.

Potrebno je uključiti roditelja koji ima više djece u školi i koji ima iskustvo suradnje s učiteljima da bude roditelj-savjetnik. On može davati savjete roditeljima, upućivati ih kako ostvariti što bolju suradnju i ukoliko se pojavi problem u suradnji s učiteljem može razgovarati s obje strane i pomoći u rješavanju sukoba.

8. LITERATURA

1. Đuranović, M., Klasnić, I., Lapat G. (2013). Pedagoške kompetencije učitelja u primarnom obrazovanju. *Život i škola*, 29 (1/2013), 34-44.
2. Fulgosi-Masnjak, R., Igrić, Lj., Lisak, N. (2013). Poimanje roditeljske tolerancije i primjena tolerancije u odgoju djeteta i suradnji s učiteljima. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 49 (Suplement), 23-36.
3. Irović, S. (1994). Što odgajatelji misle o svom pozivu. *Život i škola*, 43 (3), 243 – 247.
4. Jurčić, M. (2009). Spremnost roditelja za sudjelovanje u razrednim i školskim aktivnostima. *Pedagojska istraživanja*, 6 (1-2), 139 – 151.
5. Klaić, B. (1990). Rječnik stranih riječi. Zagreb: Nakladni zavod MH.
6. Kolak, A. (2006). Suradnja roditelja i škole. *Pedagojska istraživanja*, 3 (2), 123-140.
7. Kostović-Vranješ, V., Ljubetić, M. (2008). „Kritične točke“ pedagoške kompetencije učitelja. *Život i škola*, 20 (2/2008), 147-162.
8. Kratochwill, T. R., Sheridan, S. M. (1992). Behavioral Parent-Teacher Consultation: Conceptual and Research Considerations. *Journal of School Psychology*, 30 (2), 117–139.
9. Maleš, D. i sur. (1992). Odnos škole i obitelji u kontekstu društvenih odnosa. Zagreb: Institut za pedagojska istraživanja Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.
10. Maleš, D. (1996). Od nijeme potpore do partnerstva između obitelji i škole. *Društvena istraživanja*, 5 (1), 75 – 89.
11. Mijatović, A. i sur. (1999). Osnove suvremene pedagogije. Zagreb: Hrvatsko pedagoško-književni zbor.
12. Miljević-Ridički, R., Maleš, D., Rijavec, M. (1999). *Odgoj za razvoj*. Zagreb: Alinea.
13. Miljević-Ridički, R., Pahić, T., Vizek Vidović, V. (2011). Suradnja roditelja i škole u Hrvatskoj: sličnosti i razlike urbanih i ruralnih sredina. *Sociologija i prostor*, 49 (2), 165–184.
14. Opić, S., Bilić, V., Jurčić, M. (2015). *Odgoj u školi*. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
15. Rosić, V. (2005). *Odgoj - obitelj - škola*. Rijeka: Žagar.

16. Rosić, V., Zloković, J. (2003). Modeli suradnje obitelji i škole. Đakovo: "Tempo" d.o.o. Đakovo.
17. Stričević, I., (1995). Suradnja s roditeljima u dječjoj knjižnici. Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja, 4 (4-5), 18-19.
18. Sušan Gregorović, K. (2018). Dobrobiti roditeljske uključenosti u obrazovanje djeteta. Napredak, 159 (1-2), 101-113.
19. Tokić, R. (2020). Participativna uloga roditelja u aktivnostima škole. Napredak, 161 (1-2), 105 -122.
20. Višnjić Jevtić, A., Visković, I., Rogulj, E., Bogatić, K., Glavina, E. (2018). Izazovi suradnje: Razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima. Zagreb: Alfa d.d.
21. Vizek Vidović, V. (2009). Planiranje kurikuluma usmjerenoga na kompetencije u obrazovanju učitelja i nastavnika. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
22. Westergård, E. (2013). Teacher Competencies and Parental Cooperation. International Journal about Parents in Education, 7(2), 91-99.
23. Zrilić, S. (2010). Kvaliteta komunikacije i socijalni odnosi u razredu. Pedagogijska istraživanja, 7 (2), 231-242.
24. Zrilić, S., Marin, K. (2019). Kompetencije u suvremenoj školi- potrebe prakse iz perspektive učitelja. Školski vjesnik, 68(2), 389-400.

PRILOG 1

Protokol za intervju s učiteljem

1. Možete li mi objasniti na koji način surađujete s roditeljima? Opišite mi vašu suradnju. Oko kojih tema surađujete?
2. Uključujete li roditelje u školske aktivnosti? Na koji način uključujete roditelje u školske aktivnosti? Možete li mi dati primjer neke aktivnosti u koju ste uključili roditelje?
3. Kako se razvijala vaša suradnja s roditeljem? Kako se mijenjala od prvog razreda do četvrtog?
4. Kako ocjenjujete suradnju s roditeljima? Što je dobro, a što bi moglo biti bolje? Možete li mi dati primjer u kojem ste ostvarili dobru suradnju s roditeljima?
5. Jeste li naišli na neke probleme u suradnji s roditeljima? Što mislite zašto dolazi do tih problema? Koje su glavne prepreke u suradnji s roditeljima? Mogu li se one premostiti?
6. Prihvaćate li mišljenja i savjete roditelja? Uključujete li roditelje prilikom rješavanja problema? Prema vašem mišljenju imaju li roditelji razumijevanja za vas i vi za njih?
7. Prema vašem mišljenju koje kompetencije bi trebao imati učitelj kako bi ostvario što bolju suradnju s roditeljima? Smatrate li se dovoljno kompetentnima za rad s roditeljima?
8. Što mislite na koje načine bi se suradnja mogla unaprijediti? Koji tip podrške bi vam trebao?

PRILOG 2

Protokol za intervju s roditeljem

1. Možete li mi objasniti na koji način surađujete s učiteljima? Opišite mi vašu suradnju. Oko kojih tema surađujete?
2. Jeste li uključeni u školske aktivnosti? Na koji ste način uključeni u školske aktivnosti? Možete li mi dati primjer neke aktivnosti u koju ste bili uključeni?
3. Kako se razvijala vaša suradnja s učiteljem? Kako se mijenjala od prvog razreda do četvrtog?
4. Kako ocjenjujete suradnju s učiteljem? Što je dobro, a što bi moglo biti bolje? Možete li mi dati primjer u kojem ste ostvarili dobru suradnju s učiteljima?

5. Jeste li naišli na neke probleme u suradnji s učiteljima? Što mislite zašto dolazi do tih problema? Koje su glavne prepreke u suradnji s učiteljima? Mogu li se one premostiti?
6. Prihvaćate li mišljenja i savjete učitelja? Uvažava li učitelj vaše mišljenje prilikom rješavanja problema? Prema vašem mišljenju imaju li učitelji razumijevanja za vas i vi za njih?
7. Prema vašem mišljenju, koje kompetencije bi trebao imati učitelj kako bi ostvario što bolju suradnju s roditeljima? Iz vašeg iskustva, imaju li učitelji te kompetencije?
8. Što mislite na koje načine bi se suradnja mogla unaprijediti?

Izjavljujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat mog rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studenta)